

Ob krajevnem prazniku KS E. Kardelj

9. junij — leta 1939, leta 1989

Leto 1939 je bilo leto velikih dogodkov: januarja je izšlo Speransovo — E. Kardelja delo Razvoj slovenskega narodnega vprašanja, marca se je v Bohinjski Bistrici konstituiral novi CK KPJ s Titom na čelu, ljubljanski študentje pa so tedaj ustanovili Narodno akademski blok in pozvali slovensko javnost k združevanju v narodnoobrambne namene, junija je Tito imel v Tacnu jugoslovansko posvetovanje vodilnega kadra KPJ o notranjih odnosih v partiji, avgusta je državna konferenca mladinske komunistične organizacije SKOJ pozvala mladino vseh slojev in narodnosti za obrambo neodvisnosti Jugoslavije pred fašistično grožnjo, septembra so v Celju razne stranke koval Zvezo delovnega ljudstva Slovenije. Rudarji so stavkali. Posebno sodišče za zaščito države je sodilo režim pa zapiral napredno misleče, simpatizerje KPJ in tiste, ki so pisali protifašistična gesla. Španija je zakravela v fašizmu, nemški in italijanski pa je že stegoval kremplje po tuji zemlji.

Titovo jugoslovansko posvetovanje v hiši M. Novaka v Tacnu o stanju v partiji in sindikatih je bilo usmerjeno v krepitev naprednih tokov in odpravljanje slabosti v nekaterih delih Partije. S tega in teden dni pozneje podobnega posvetovanja slovenskega političnega aktiva na Vrheh v revirjih, kjer je bil tudi Tito, je zavel veter naprednega iskanja ustreznih metod dela. Kako pomembno je bilo to, se je izkazalo že ob razpadu monarhije in z začetkom NOB.

Čprav gre za časovno razliko pol stoletja, se nam ponuja razmišljanje o nekaterih problemih — o vprašanju enotnosti in o razumevanju posebnosti v raznih delih države, o potrebnem združevanju moči pred ugodnimi evropskimi dogodki in iskanju novih usmeritev za združeno nastop vseh demokratskih sil. Režim stare Jugoslavije je z vsakim svojim udarcem po naprednem toku samo poglobljial prepad svoje usode — in v njem kmalu utonil.

V Jugoslaviji so sedanji politični tokovi zelo zmeheni in v Zvezi komunistov, v njenem vodstvu, se prepočasi krepijo napredne vizionarske sile, ki bi družbi pomagale do razvoja. Podpreti moramo vse demokratične in napredne sile v državi! Zabredli smo v močvirje inflacije in gospodarskega zastaja, a ko bi najbolj potrebovali, da se skupaj primemo in potegnemo iz blata, nam nekateri čez hrbte delovnih ljudi in narodov vsiljujejo preživete metode in odnose. Delovni ljudje tega ne moremo razumeti in ne sprejeti! Naš skupen boj bi moral biti usmerjen v osvajanje nove tehnologije in v skladno graditev, v bogatenje demokratskih oblik življenja in medsebojnega razumevanja. Ker ne živimo vsi enako, živimo pa skupno, dajmo narodu in republikam možnost, da izkoristijo svoje prednosti in združujejo tiste točke, zaradi katerih bomo bogatejši in imeli zares trdno, socialistično, na enakopravnosti utemeljeno zvezno skupnost narodov in narodnosti Jugoslavije.

Ali niso prav vsi jugoslovanski narodi in narodnosti brez izjeme zainteresirani za napredek in sožitje v spoštovanju in sodelovanju? Ali nismo vsi zainteresirani, da nas leta 1992 ne bo združena Evropa odrinila za oster razvojnega dogajanja? Mar nismo vsi za to, da bodo sposobni potegnili voz napredka in da ga drugi ne bodo zavirali? Ali ni logično, da bo narod, ki živi na stičišču s srednjo Evropo in mu je že po naravi dana naloga, da je posrednik znanja in vsakršnih tokov za vso državo, to nalogo opravljal v sodelovanju in razumevanju z vsemi drugimi? Bo moral slovenski popotnik na poti po svoji državi voziti s seboj rezervo bencina, ker mu ga v bratski republikli že zadnjič niso hoteli natočiti? Mar ne želimo biti skupnost brez izrednih stanj in kakršnihkoli osamitev?

Zato je 9. junij zgodovinski opomin.

A. A. L.

Varstvo okolja — vsakdanja naloga

Krajevna skupnost ima prostorske odgovornosti in obenem zahtevne naloge pri usklajevanju vsega, kar omogoča urejeno življenje krajanov in kompletnost vsake soseske. Sodobna preskrba pa se začenja s čistim zrakom in zdravim vodo, z varnim prometom, urejeno trgovino, s posebno skrbjo za otroke, z mirom v stanovanjskem okolju in zaščito pri delu. Vrste pogojev si ne more zagotavljati posameznik niti vsaka soseska zase, toda kadar se urejajo zadeve v mestu ali naši občini, tega ni mogoče brez sodelovanja krajevne skupnosti. In ta naša skupnost smo mi: če je ne podpremo, je ni. To je prvo spoznanje. Drugo spoznanje pa nam ponuja analiza vseh nezdgov in nesreč: največ se jih dogodi zaradi malomarnosti in neznanja. Naš čas pa je tak, da nam na vsakem koraku ponuja tehnična sredstva in kemikalije, ki lahko človeku pomagajo, so pa tudi nevarne in škodljive. Na koncu je vse povezano s talno vodo, z istim zrakom in tudi odmevom.

Tu se začenja varstvo okolja. Smeti in drugi odpadki se morajo odstranjevati samo na določen način in odlagati tja, kjer je to določeno in urejeno. En sam liter sredstva za zaščito rastlin lahko v tleh in vodi naredi nepopravljivo škodo in spravi v nevarnost mnogo ljudi! Tacen in Šmartno še nimata kompleksno urejene kanalizacije, zato so greznice, če pride vanje škodljiva snov, oblika zastrupljanja okolja, ki se nam vrača z vodo in pridelki. Ob cestah z živahnim avtomobilskim prometom pa se na rastje vesedajo nevidni delci svinca (iz izpušnih plinov), ta pa je hud zastrupljavec življenja. Žveplo, ki je v dimu, je sovražno življenju. Tudi v našem okolju to občutijo gozdovi: drevje na skalni strani Gramde kaže znake poškodb. Sicer pa želimo, da bi prišlo do očiščenja reke Save in prijetnih sprehajališč ob reki, do večjega reda tudi pri hoji na Šmartno goro, pri skrbi za vse živali, pri zagotavljanju varnosti na cestah, pri oskrbi z vsem potrebnim. Tu lahko pomagata krajevni svet in komisija za varstvo okolja, potrošniški svet, šola, turistično in vsa društva, saj jih je nekaj in vplivajo na kulturo življenja. Tudi vsak od nas naj dela razumno in ceni napotila znanosti.

Krajevna skupnost Edvard Kardelj (Šmartno-Tacen) praznuje

Za krajevni praznik smo sprejeli spominski dan na Titovo posvetovanje z vodilnimi komunisti iz vse države, ki je bilo v Novakovi hiši v Tacnu 9. junija 1939. Partija je takrat analizirala svoje delo in odnose ter se pripravljala na res odločilne čase. Ta simbolična podlaga krajevnega praznika je nekakšno napotilo, da se vsako leto zamislimo nad razmerami v krajevni skupnosti, pregledamo svoje dosežke in zamude ter podrobneje proučimo eno od področij naše dejavnosti. Tedaj je tudi čas, da podelimo priznanja.

Krajevna skupnost z dva tisoč prebivalci, vendar na zelo zanimivem križišču in stičišču ob Savi in pod Šmartno goro, ima vsako leto vsaj štiri pomembne prireditve. Ob spominu na tovariša Edvarda Kardelja so bila že tri leta zapored zanimiva posvetovanja — o krajevni samoupravi, o mladini in o ustavnih dopolnilih. Februarja poskrbi KUD Ivan Novak-Očka ob našem

kulturnem prazniku, da ga res lepo počastimo. Ob spominskem dnevu na osvoboditev Ljubljane 9. maja 1945 je bila že šest let zapored zelo uspela prireditev turističnega, kulturnega, gasilskega in planinskega društva 'Planinska pesem na Šmarni gori'. Ob občinskem prazniku pa prirejamo teden športnih in kulturnih prireditev. Letos je slavje na predvečer 9. junija; kulturni program prirejajo učenci osnovne šole Stane Kosce iz Šmartna, šest najboljših med njimi pa dobi knjižna darila za spise o zgodovini oziroma preteklosti kraja. V tem tednu je tudi tek okoli Šmarne gore, letos pa še na goro. Ob dnevu vstaje je kolesarski maraton. Tudi Dan republike praznujemo; šola S. Kosca prireja ob kulturnem dnevu, ob krajevnem prazniku (letos 7. maja), ob prazniku mladosti in ob Dnevu republike svoje slovesnosti. Šola deluje za dve krajevni skupnosti.

Krajevna skupnost pa ima svoj razvojni program, obrnjen v turistično smer. Smo zanimiv izletniški kraj, zato se tudi pripravljamo, da bi do leta 1991, ko bo svetovno kajakaško prvenstvo na Savi in 50-letnica vstaje, kraj zelo uredili, tudi s turistično poslovalnico, moderno trgovino in pošto in drugim. Živimo med Ljubljano in podeželjem, vseh nam je mir in lepo okolje, toda gledamo v prihodnost.

A. Lah

Društveni stebri krajevne skupnosti

Krajevna skupnost velja toliko kolikor so učinkoviti njeni organi in dejavna društva. KS E. Kardelj ima več takšnih društvenih stebrov: Kulturno društvo I. Novak-Očka, Gasilsko društvo Tacen, Turistično društvo Šmartna gora in Društvo upokojencev. Ta društva sodelujejo in najdejo oporo tudi v drugih društvih, pri KK SZDL pa imajo odbor za usklajevanje programa prireditev. Dejavnosti so tudi borci NOV. Sicer pa je na območju KS še več društev. Športno društvo je gostič brez lastne baze, pojavi pa se ob različnih akcijah in pritegne tako športnike kot rekreativce. Tu delujeta še kinaško društvo (s šolo za pse) in društvo letalcev z zmagi in padali, ki se pogajajo s Šmarne gore. Svoje revirje imajo tu ribiči in lovci. Na Brodu ima svojo bazo Kajak-kanu klub Rašica, katerega aktivnosti in uspehi odmevajo daleč po domovini in tujini.

Na svoj način dopolnjujeta te dejavnosti dve šoli v KS: osnovna šola S. Kosca v Šmartnem, katere zbora večkrat slišite tudi po radiu, in miličniška šola v Vikčrah, Tacen.

Vsa društva odpirajo za krajane najrazličnejše interesne dejavnosti, ki daleč presegajo rekreacijo in zabavo. Dosledno težijo h kakovosti. Tako je z mešanim pevskim zborom KUD INO, dejavnosti Gasilskega društva so na visoki ravni, Turistično društvo prispeva k oblikovanju turistične vizije razvoja kraja in Društvo upokojencev z izletni in krožkom ročnih del izvaja pomemben dopolnilni program. Zato so prireditve v kraju na dokaj kakovostni ravni in dovolj vabljuje, da sodelujejo na njih tudi gostje. Skupaj opravljajo ta društva še eno nalogo: razen upokojenskega združujejo mladino in jo vključujejo v vse dejavnosti. Kakšna je raven dejavnosti, sta pokazali lanski proslavi ob 40-letnici delovanja KUD Ivan Novak-Očka in ob 90-letnici delovanja Gasilskega društva, dokazujejo prireditve na Šmarni gori, ob krajevnem prazniku in druge.

Začele pa so se že priprave na leto 1991, ko bo 50-letnica vstaje, svetovno kajakaško prvenstvo in bo dotlej urejenega in zgrajenega še marsikaj. Naselji Tacen in Šmartno bosta v tem obdobju polepšali podoba in še marsikaj uredili. V novem tacenskem centru s trgovino, pošto in drugimi dejavnostmi bo tudi turistična poslovalnica Šmartna gora-Sava. Pripravljamo razne prireditve in tiskane programe. Dovolj je besed; čas je za delo. Pri tem nismo sami: sodelujejo sosednje krajevne skupnosti — Brod, Tacen-Šmartno, Gmeljnice-Rašica in drugi.

J.K., D.L.

Turizem — gospodarjenje in utiranje razvoja

Turizem je bolj kot vse drugo odvisen tudi od narave in reda v okolju. Seveda so hoteli in dobre gostilne, ceste in trgovine, razne dejavnosti in prireditve podlaga zanj, toda dobrote so boljše ob naravnih lepotah in prijetnem vzdušju.

Kraji, ki se ponajajo s Šmartno goro in Rašico, s Savo in z zgodovinskimi in kulturnimi znamenitostmi, katerih je tod okoli precej, pa z dejavnostmi, ki so navezane na to okolje, imajo brez dvoma posebno turistično prednost. Ljubljanci to občutijo in radi obiskujejo ta izletniški biser. Prihajajo tudi drugi, zlasti šolske ekscurzije in športne ekipe. Mimo tega turističnega kraja pa drvi skoraj neprekinjena reka slovenskega in mednarodnega turizma. Za marsikoga bi bilo ne le prijetno, temveč koristno ali celo potrebno, da bi se tu ustavil in dobil novih moči za nove poti in dela.

V dveh letih bo marsikaj novega. Kajakaški center na desnem bregu Save na Brodu, potrebni objekti pa tudi na levem bregu, v Tacnu. Nova bo podoba gostišča in oskrbovalnic. Ob vsem tem upamo, da bo tudi za namestitev turistov kaj nastalo, kak motel. Potrebovali bi črpalko. Urediti je potrebno parkirnišča za obiskovalce Šmarne gore. V Povodju je ribogojnica in ribnik. Šmartna gora mora postati vzdrževan krajinski park, ki naj ga dopolnjujejo gaji ob Savi. Potrebne so nove športne in parkovne ureditve. Vse to kaže, da bi bilo dobro uskladiti načrte sosednjih KS v ubrano celoto.

Toda mislimo, da bi tudi občina morala korak naprej. Na širnem območju občine je vrsta turističnih ali športnih dejavnosti, ki jim velja podpora. Opozarjamo pa, da bi lahko ob bolnišnici dr. Petra Držaja zasnovali pravi zdraviliški center z najrazličnejšimi terapijami. Nasproti Stare cerkve je idealen prostor za velik moderen hotel in tudi šišenski del Tivolija nakazuje perspektivno turistično območje. Pri takšnih možnostih so potrebni projekti, pogum in skupine strokovnjakov z marketinško usmeritvijo: to je naloga občine in mesta! Brez širokoptoznosti in reanosti ne bo samo nič nastalo: dajmo možnost sposobnim!

dr. Avguštin Lah

Tacenska proga — prizorišče svetovnih tekmovanj

Deroče brzice savskega rokava v Tacnu so že več desetletij poznane širom Evrope in sveta kot ena najbolj primernejših tekmovalnih prog za športno disciplino slalom v kajakah in kanujih na divjih vodah. Na obronkih Save se je zvrstila vrsta prireditev z zvenečimi nazivi — med njimi tudi svetovno prvenstvo leta 1955.

Pa vendar, niso samo naravne danosti proge in njena tehnična zahtevnost tisto, kar ji dajejo primat. Na njenih valovih so namreč rasle generacije poznanih športnikov in športnic (večinoma iz KK Rašica in KK Ljubljana) med katerimi jih ni malo, ki se ponajajo z visokimi odličji z mednarodnih, evropskih in svetovnih tekmovanj. Tudi danes je tu generacija, ki veliko obeta in ponosno predstavlja v svetu ime naše domovine, pa tudi tacenskih brzič.

Na bližajočem se svetovnem prvenstvu v ZDA, bodo slalomisti s kolegi spuštaš prav tako kandidati za kolajne. Predstavlja se bo organizacijski komitee za pripravo svetovnega prvenstva v Bovcu in Tacnu, ki bo leta 1991 prav tu v Tacnu (slalom) in v Bovcu (spust).

Nujna obnovitev proge in izgradnja objektov

Organizirati že pred leti dodeljeno in poverjeno Svetovno prvenstvo v kajaku in kanuju na divjih vodah, danes v zaostrenih družbenoeekonomskih razmerah pomeni težko in predvsem zelo odgovorno nalogo. Tega se zavedamo prav vsi. Pa vendarle opraviti je potrebno zahtevno delo. Prednostna naloga je vsekakor izgradnja in ureditev primerne proge na isti lokaciji. Mnogi obiskovalci, ki poznajo to prizorišče, vedo, da je ob večjem obisku — dostop do proge težaven, če ne že celo nevaren. Spričo dejstva, da ni povezave (mostu) med brežino in otokom ena (tam, kjer je stolp), dejansko onemogoča ogled večjemu številu ljubiteljev tega športa. Ze omenjena ureditev proge z dostopom in tribunami ter delna ureditev otoka dve skupaj z izgradnjo kajakaškega centra in športno halo ter ustreznimi parkirišči in delno gostinsko ponudbo, so torej najosnovnejša in najpomembnejša investicijska dela, ki jih bo treba opraviti na desnem bregu Save. Kot smo že v prejšnji številki našega glasila zapisali, bo ureditveni načrt za to območje sprejet na občinski skupščini že julija letos. Skladno s tem že potekajo pripravljala dela, pridobivajo se možne ponudbe za soinvestitorje (glavni investitor je organizacijski komitee) saj se bo velika večina predvidenih objektov gradila izključno na komercialni ravni.

Pripomniti velja, da mora biti proga nared že drugo leto, ko se bo tu odvijala generalna za Svetovno prvenstvo, dostop do otoka ena pa že letos, saj bo 20. avgusta tu finale Svetovnega pokala v slalomu.

Trgovsko poslovni center v Tacnu

In kot smo prav tako že zapisali v prejšnji številki glasila, bo do Svetovnega prvenstva (če ne že prej) zgrajen nov trgovsko poslovni center z moderno in široko zasnovano trgovinsko ponudbo ter pošto (z večjo telefonsko centralo), predvideva pa se tudi gradnja več manjših lokalov, ki naj bi predvsem popostrila turistično ponudbo tega dela Ljubljane. Ob tem velja ponovno poudariti, da izgradnja tega centra sicer sovpada s pripravami na Svetovno prvenstvo, da pa je njegova izgradnja načrtovana že vrsto let, saj krajani te podšmartnoge krajevne skupnosti problema oskrbe in primerne pošte nimajo rešenega, potrebe pa so spričo vedno večjega obiska Šmarne gore in savskih bregov ter še posebej kajakaških prireditev prav tako vedno večje.

Zdravo in sproščeno okolje

Pa še to. S Svetovnim prvenstvom leta 1991 se ne zaključuje organizacija športnih tekmovanj. Tu bodo tudi v prihodnje prirejali pomembna tekmovanja kot so pokal Rašice, tekme Svetovnega pokala, državna prvenstva in še kaj. Z ureditvijo prizorišča tekmovanja in omejenimi prepotrebni objekti, pa bodo dane možnosti tudi večjemu razmahu rekreativnih vodnih športov, kar bo v kombinaciji z rekreacijo Šmartnoge hribovja pa tudi s spremnimi športnimi dejavnostmi (ribištvo, kolesarjenje, tenis, zmajarstvo in padalstvo) nudilo Ljubljancem in okolišanom možnost za rekreacijo in oddih.

J. D.

V Šmartnem se končno premika!

V torek, 16. maja 1989, je svet krajevne skupnosti končno prepustil gradbišče mrliške vežice na pokopališču v Šmartnem pogodbenemu graditelju — podjetju Graditelj iz Kamnika. To je nedvomno prijetna novica kot nastevanje vseh postaj in ovinkov, ki smo jih morali prehoditi do tega dne. Končno se plani začnejo uresničevati, upajmo, da hitreje kakor raste pločnik ob Cesti vstaje. V pripravljanih fazah pa imamo še več načrtov.

Za mrliško vežico je pripravljena vsa gradbena dokumentacija z vsemi številnimi soglasji. Dokončati je potrebno le še zadnjo obveznost za ureditev zemljiško-pravnih zadev.

Gradnja naj bi po dogovoru trajala tri mesece. Pogodba določa prevzem objekta na ključ, torej dokončanega. S to pogodbo pa nismo naročili zunanje ureditve ob mrliški vežici ter razširitev in ograditev pokopališča. To bo opravljeno šele prihodnje leto, vendar gradbišče je potrebno počistiti.

Gradnja se nam je zavlekla v čas, ki ga kroji inflacija. Cene materialov naraščajo bolj kot obresti za naložen denar. Za dokončanje ureditve pokopališča in mrliške vežice v njem bodo potrebna dodatna finančna sredstva. Ta bomo skušali zbirati šele, ko bo vežica stalja, da bodo dajalci videli in vedeli kaj in kako se bo urejalo, kam gre sleherni dinar.

Mimo te gradnje v Šmartnem sta v letošnjem programu še dve za nas prioritni nalogi: dograditev pločnika ob Cesti vstaje in javne razsvetljave. Sredstva za to so zagotovljena, le dela bomo morali opraviti v lastni režiji v krajevni skupnosti. Službe, ki so za takšna dela odgovorne, so v tem primeru zatajile, saj pločnik nastaja že več let. Upajmo, da bomo to izpeljali z našo prizadevnostjo do konca.

Janez Čampa